

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. III. An Montes Pietatis sint Immunes ab Vsura?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

scilicet in ea tempus vendatur. Ex quo utique nullum onus estimabile accedit mutuatario, præsertim extrinsecum tali individuo mutuo, sepositis (quæ seponuntur) omnibus alijs incommodis, eorumque periculo. Immo videtur potius favor accidere, quatenus interim fors subducitur ejus curæ, & casibus fortuitis, in quibus ipsa mutuatario tamquam domino interea periret. Estque etiam post annum pecunia ejusdem domino utilitas (quæ interim nullâ caret distinctâ ab ipsa pecunia) cuius modò. Aliàs sanè mutuatarius committeret injustitiam, seposito etiam speciali pacto, si redderet post annum præcisè centum, quæ acceperat, absque superaddito: utpote qui redderet minus quàm accepisset. Quod est contra omnium fidelium sensum, qui censent, & totâ retrò antiquitate censuerunt, esse justissimum & purissimum mutuum, si quod acceptum est, præstituto tempore in simili reddatur, v. g. centum pro centum. Id ipsum efficaciter ex eo convincitur, quod non sine usuræ seu injustitiæ labe res carius justo vendatur ob dilatam præcisè solutionem; uti patet ex c. *Conjuncti. de Usuris*, quod tamen falsum foret, si præsens pecunia sit per se majoris valoris, quàm non præsens. Ex quibus patenter objectioni quorundam satisfactum est.

38. Cur carentia pecuniæ nequeat pretium imponi.

Nec refert, quòd videatur carentiæ pecuniæ pretium imponi, uti alijs rebus & oneribus. Quò adduci posset stylus mercatorum in emporijs tale pretium taxantium. Non refert, inquam: quia carentia pecuniæ non magis, quàm ipsum mutuum, est pretio estimabilis, uti sunt alia, quorum pretium justè taxatur. Est pecunia quidem instrumentum artis negotiationis, mediante industria & æquitate in commutationibus, sed de se omnino sterile est; neque pro ejus usu principali potest quidquam exigi præter sortem, cum ejus usus sit alienatio, adeoque transeat in dominium mutuatarii, qui pro usu rei suæ nõ est alteri debitor. Quamvis & pecunia commodatò daretur ad alium usum secundarium, v. g. ad ostentandum, aut pompam, reservato dominio, potest pro usu & quasi elocatione rei suæ dominus aliquid exigere juxta receptam Doctòrum sententiam.

39. Praxi Mercatorum declaratur.

Praxi verò mercatoriâ, ut justa sit, non taxatur pretium carentiæ pecuniæ præcisè, sed comprehenso interesse, quod ex illa supponuntur mercatores pati. Verguntque eò hujusmodi ordinationes, ne cuivis ad nutum liberù sit in foro externo arbitrari suum interesse cum gravamine immodico debitorum. Itaque (ut rectè *Zypæus in Analyfi Jur. Pontif. l. 5. Tit. de Usuris n. 2.* loquens de usu Bursæ Antuerpiensis) is ipse usus ducitur ad rationem verisimilis indies lucri, non carentiæ tantùm. Quare hoc pretium interdum est sex pro centum, aliquando sep-

tem, octo, vel amplius, habitâ ratione copiarum vel inopiæ pecuniæ, multitudinis cambiorum, mercimoniorum, omniumque lucrandi rationum (ob quarum parvitatem hodie Antuerpiæ pretium hoc satis exiguum) vetante Carolo V. ne, sub pœna usuræ & nullitatis, unquam mercatores ultra duodecim in centum recipiant, idque non nisi ad annum, exclusis etiam non mercatoribus, sub pœnis usuræ & confiscationis pecuniæ, quæ sic ab eis ad lucrum data fuerit. Vide *Codicem Belgicum V. Voecker, & Zypæum sup.* Contractus quoque, quibus pecuniæ pupillare dantur mutuo seu (ut vulgò loquuntur) in deposito sub annuo lucro, quod interesse vocant, & cum facultate repetendi capitale pro nutu, declarantur usurarii & nulli c. 4. Tit. 23. Synodi Cameracensis anno 1586. Idemque firmavit Regis Edictum eodem anno subsecutum: in quo tamen permittuntur priùs initi contractus in legitimos reditus mutuari, sublata facultate repetendæ sortis. Quod omnes Belgii Provincias tangere notat *Zypæus sup. n. 1.* eò quòd non sit constitutum juris novi, sed declarativum veteris contra usuras.

An autem vel qualiter titulo pœnæ conventionalis possit aliquid exigi à non redente culpabiliter mutuum tempore præfixo, colligi potest ex dictis *disp. 1. de Contract. in gen. q. ult.*

QUÆSTIO III

An Montes pietatis sint immunes ab Usura?

MONS pietatis solet describi cumulus, pecuniarum præsertim, aut etiam alterius rei mutuabilis, puta frumenti (prout alibi est per Nostros erectus Mons frumentarius) collectus ad indigentium necessitates sublevandas, mediante mutuo. Vel (ut colligitur ex Bulla Leonis X. infra citandâ) est pauperum relevatio in mutuis eis publicâ auctoritate faciendis, ex tali nimirum cumulo. Vulgò etiam sumitur pro loco, in quo est iste cumulus. Unde *Tridentinum sess. 22. c. 8. 9. & 11.* inter loca pia ab Episcopo visitanda numerat etiam Montes pietatis.

Quid Mons pietatis.

Originem cepit Perusini in Italia à viro venerabili F. Barnaba, Interanenensi Ordinis Minorum, cujus prædicatione fuerunt permoti fideles, ut ad Montis constitutionem copiosè elemosynas subministrarent, unde pauperes antea per sanguifugas usurarios incredibiliter oppressi in indigentijs sublevarentur. Quod sanctum institutum per alias pleraque Italiæ civitates propagarunt alii, potissimum ejusdem Ordinis, viri doctrinâ & sanctitate percelebres, B. Jacobus à Marchia, Angelus à Clavasio, &

41. Unde originem traxerunt.

præ ceteris: Thaumaturgus ille Bernardinus Feltrensis, & alii: ea videlicet lege, ut nil petatur aut speretur ratione mutui, solumque pro indemnitate Montis, puta impensarum ministrorum, & rerum ad Montis necessariam conservationem pertinentium, sine ipsius Montis lucro, moderatum quid & necessarium (puta annuè duo vel tria in centum) à mutuarijs præstetur.

Quæ prima
mæve infir-
mationis le-
ges.

42.
Varii Pon-
tifices Mon-
tes proba-
runt.

Approbarunt. Dein diversis Montes suis diplomatibus diversi successivè Pontifices, Pius II. Paulus II. Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. ut refert *Vad- dingsius in Annal. Minor.* ad annum 1474. adjungens varias Doctorum virorum, præsertim Ordinis Prædicatorum, contradicciones, & in eo prætextu fundatas, quod usurarii apparet. In quem finem etiam edidit *Cajetanus* anno 1498. proliam Tractatum sub Alexandro VI.

Definitio
Leo X. cum
Concilio
Laterana-
nensi.

Tandem in *Concilio Lateranensi ult. sessio. Bulla. Inter multiplices Leo X.* commendans in contradiccibus studium seu zelum justitiæ, in defendentibus amorem pietatis & veritatis, omnibus Concilii Patribus, uno denotato, nempe Hieremia Archiepiscopo Tranensi, ad stipulantibus, negotium definitivè his verbis: *Sacro approbante Concilio declaramus & definimus, Montes pietatis antedictos, in quibus pro eorum impensis & indemnitate aliquid moderatum ad solas ministrorum impensas, & aliarum rerum ad illorum conservationem pertinentium, pro eorum indigentia duntaxat, ultra sortem, absque lucro eorundem Montium recipitur, neque speciem mali præferre, nec peccandi incentivum præstare, neque ullo pacto improbari: quin immo memoriorum esse, ac laudari & probari debere tale mutuum, & minime usurarium putari, licetq; illorum pietatem, & misericordiam populis prædicare, etiam cum indulgentijs à S. Sede Apostolice: eam ob causam concessis &c. Omnes autem qui contra prædicare seu disputare verbo vel scriptis ausi fuerint, excommunicationis lata sententia poenam incurrere volumus.*

43.
Dicitur
Soci post
Concilium
notatur.

Unde mirum est *Sotum* 6. de *Just. qu. 1. a. 6.* adhuc ausum fuisse huic apertissimè veritati contradicere. Qui quidem scivolè allegat auctoritatem *Thome de Vio* Generalis Ordinis Prædicatorum, postea Cardinalis *Cajetani* (qui Concilio interfuit) in Tractatu præcitato; utpote scripto ante Concilium: Et quamvis ipse definitioni Concilii non fuisset stipulatus (ex actis Concilii solum patet de contradiccione unius Archiepiscopi præfati; immo sessioni 10. non apparet *Cajetani* interfuisse) an inde possit ipsa labefactari? Indignum est quoque viro tanto, quod ait definitionem hujus rei, magis ex philosophia morali, quam sacris litteris pendente, non spectare ad Concilium: quasi verò ad illud non spectet, determinare questionem rerum, à quibus animæ salus pendet.

Sed & ex sacris Litteris aperte constat contractum mutui esse licitum & bonum, si nullà iniquitate usuraria aut affini maculetur: unde per *Securum* theologicum satis evidenter infertur, licitos esse Montes, de quibus hæc sermo: utpote in quibus nil exigitur ratione mutui aut ad lucrum, sed solum ad indemnitatem Montis, ad quam utique adstringi non debent mutuantes, seu qui pecunias in gratiam indigentium donarunt, sed ipsi mutuarii, singuli propria: cum (ut præmittitur in definitione *Leoni X.*) *regula juris habeat, quòd qui commodum sentit, onus quoque sentire debeat.* Et planè experiètia ipsa aperte ostendit, quantum commodum republicæ Christiane ijs in locis res ista attulerit, in quibus ante occlusarum per illam usurarum voraginem pauperes erant gravati ad triginta vel plura in centum.

44.
Probatur
ratione
Theologica.

Id ipsum patet inspectis ordinarijs conditionibus Montium, scilicet, ut serviant mutuo pro pauperibus loci, ad certum tempus v. g. ad annum vel paulò amplius concedendo; ipsi verò pauperes seu indigentes mensurè denarium, vel quid leve (quod annuatim conficiat duo vel tria in centum) contribuunt, pro necessarijs ad conservationem Montis: ac serviant etiam pignus pro securitate Montis necessarij: quod quidem, & tempore præscripto non fiat solutio, vendatur, superfluo pretii reddito ipsi mutuanti. In quibus planè nil nisi iustum, sanctum & rationale apparet.

Et ex ip-
sorum
conditio-
nibus.

Nec refert; quòd majori tempore mutuum retinentes, plus contribuere debeant: id enim fit non ratione dilati mutui, sed quia par est, ut qui diutius commodis Montis fruuntur, quorumque pignora diutius custodiuntur, plus pro indemnitate Montis contribuant.

45.
Occurrit
objectum.

Sed graves & speciales sunt difficultates contra Montes in Belgio auctoritate Alberti & Isabella Archiducum anno 1619. erectos, quas examinat & dissolvere conatur *Lessius in Appendice de Montibus pietatis, &c. Vigers Tr. 5. c. 7. dub. 3.* qui videtur possunt.

46.
Montes
Belgii
viginti
duo
sunt
cultati.

Ortuntur autem difficultates ex eo, quòd cum non essent, qui sufficientem pecuniam pro erectione Montium gratis tribuerent, pecuniæ sint ad censum assumptæ, quem quidem censum annuatim Mons ipse persolveret; ex quo non solum duo vel tria pro expensis ministrorum & necessarijs ad conservationem Montium Italicorum, sed quindecim in centum à mutuarijs in principio solvi oportuerit, pro ipsius Montis perfecta indemnitate, solutis nempe censibus, & sumptibus factis in domus emptione & aptatione.

Quare

De his itaque censibus est difficultas, quòd videantur carere fundamento; ut proinde pecuniæ videantur à parte rei solutum datæ mutuo ipsi Monti, sic ut emptores.

47.
Dicitur
pluribus
proponuntur
difficulta-
tores.

Prima diff. cultus.

tōres talium censuum verē ditescant seu lucrētur ex mutuo. Non enim possunt cen- seri redditus reales, cū Mons præter pecu- nias ad censum datas parca habeat, quæ nullatenus sufficiunt, ut ferant tot annuas pensiones. Non etiam personales ex toto, vel ex parte: eatenus enim deberent fun- dari super ipsis personis mutuo indigentibus (ut omnino fatendum est: cū ne- que civitates, neque superintendentes se- suaque obligent) quæ plerumque admodum misera & afflictæ non sunt frugifera, præ- fertim vix sint ferendo fructus tot an- nuarum pensionum.

Secunda difficultas.

Alterā difficultas est, quod cū mutua- tarii initio debuerint dare quindecim in- centum, postmodum solverint dumtaxat duodecim, & futuris temporibus adhuc minus daturi putarentur, puta quinque vel sex. Quod si etiam ad hæcenus succes- sum non habuerit, ob casus seu difficulta- tes extrinsecas, quæ hic omnibus satis nota sunt) non videtur posse fieri, nisi Mons ex mutuatione ditescat; quod est illicitum, ac usurarium; ut proinde cautela seu conditio contraria providē semper fuerit in Montium Italicorum erectione, & facta per Leonem X. confirmatione adjecta.

48. Observatio quædam.

Fatendum quidem, quod propter has & alias difficultates seu rationes optandum fuisse pro majori securitate, Montes hic fuisse aliter institutos, quemadmodum in Flandria Brugenses suum instituerunt ex pecunijs liberali manu contributis, quibus aliæ & aliæ similiter largitæ accedunt ad ditationem justissimam Montis. Quia tamen institutio non apparente spe modi melioris ita peracta est principali auctori- tate, prævioque iudicio octo Episcoporum, qui Mechliniæ ad hoc anno 1617. convenerant, nec non præcipuorum Be- gii Theologorum, aliquod remedium exigente necessitate reipublicæ in paupe- ribus per usuras gravissimè oppresse, con- stabimus ad præactas difficultates respon- ditæ.

49. Ad priorem difficultatem respon- ditur.

Et ad priorem quidem Resp. Censuum fundari super Monte, ejusque bonis, tam mobilibus, quam immobilibus, ac jure exigendæ sufficientes pensiones à mutua- tarijs præstandas, Residente in communitate indigentium mutuo ut sic; unde mo- ralis oritur securitas (casus fortuitos & ra- ros secludo, qui etiam in realissimis hy- pothecis causant caducitatem) in ipsis emp- toribus censuum: maxime cū capitale ipsum reddituum, saltem in valore sit asse- curatum, quatenus manet, partim in spe- cie, partim in pignoribus, partim in ædi- ficijs: quæ emptores reddituum possunt excutere. Et quamquam dicerentur redi- tus ex parte personales (quorum prohibi- tio passim peratur in Belgio non vigere) fundati ex parte super ipsis personis mu-

tuo indigentibus seu earum communitate ut sic, ea satis est fructifera quantum ad præiens sufficit. Ut interim non tacēam, pluribus pecuniarum dantibus cessare licet; quibus proinde respondere possent præsta- tio annua ultra sortem, etiam ex mutuo, in quantum deficeret fundamentum veri censūs.

50. Ad poste- riorē res- pondetur.

Ad posteriorem difficultatem responde- ri potest, aliqualem diminutionem taxæ seu pensionis sperari & provenire posse ex eo, quod piorum largitiones & legata paulatim accedant, redditus vitales cū e- molumento Montis evanescant, aut etiam non vitales remittantur; census ad num- mum 16. creati, ob plurimorum in prin- cipio minorem fidem erga Montium suc- cessum, redimantur, alijque ad nummum 20. aut 25. aut alium creentur; residuum ex pignoribus dividendis Monti cedatur à mutuarijs. Plura etiam in principio erant onera primis annis solvenda, & paucio- res mutuarii, ea ferentes, ratioque dicta- bat, ut singuli anni, quantum morali- ter & congruè fieri potest, sua ferant onera.

51. Alia res- ponsio dis- cuitur.

His addi posset (quod nonnulli viri do- cti dudum responderant) Principem posse tributum imponere persolvendum à pe- tentibus mutuum, quod Monti applicet, ut inde ditescat. In qua responsione est quædam plausibilitas primâ frōte appareat, tamen reverà Principes nostri nunquam hujusmodi vectigal se intēdere intuarunt. Tributum quoque istud æqualiter (si fieri posset) imponi convenisset mutuo Mon- tium, & aliorum, puta mercatorum quo- tidie mutuantium. Gravissimum quoque id foret onus pro miseris & indigentibus ho- minibus; qui cur stringantur cum tanto gravamine prospicere levamini posterorum fortassis post tempus immemorabile securo- ro? Equius profectò tributum hoc gene- raliter aut minus indigentibus imponeretur. Denique hanc viam caperent sceleratores pro palliatione suarum usurarum, veluti acceptarum ratione tributi seu vectigalis mutuarii volentibus impositi à Principe, cu- jus ipsi sint redemptores, hoc nimirum no- mine Principi pendentes annuatim gravem & determinatam pecuniæ quantitatem.

52. Lombardo- rum mans- an usura- rie.

Peter, in quo differant hi Montes pie- tatis à mensis Lombardorum (sic ab anti- quo vocantur ab ijs, qui prius ab ea Na- tione illud exercitium in has terras intule- runt) seu scēnebris, qui tamen habiti sunt semper pro usurarijs? præsertim cum ex his varii non majorem modò pensio- nem exigant, quam hi Montes pietatis. Resp. differre in eo, quod hi non solum pe- tant pensionem pro sui indigentia, titulive circa Montes concurrentibus, sed etiam ex- cessivum lucrū ultra sortem, ut ex ipso mu- tuo ditescerent. Si enim solum ratione lueri cessantis aut damni emergentis, similive

titulo exegissent, quantum precise satis (sunt Montes) immerito fuissent habiti, etiam apud Principes, tamquam usurarii. Enimvero ex Edicto Caroli V. anno 1345. (ut refertur in *Codice Belgico V. Woeker §. 8.*) servantes hujusmodi apertas mentas mutui, & participantes, arcebantur ab Ecclesia tempore divini Officii, sub poena amissionis privilegiorum. Nolim tamen damnare eos, qui lucro, quod ex negotiatione ipsis proveniret, relicto, in commodum indigentium auctoritate Principis (quae his in locis requiritur) mentam mutui erigunt, collectis undique & in commodum indigentium servatis pecuniis, se suosque ad id muneris impendunt, si moderatam pensionem exigant pro rata titulorum illam permittentium. Quod an hodie fiat, est facti, pensatis per Peritos circumstantiis judicandum.

QUAESTIO IV.

De Poenis Usurarium & Cooperatoribus eorum.

53. *Quinam Usurarii manifesti.*

USURARIJ manifesti variis subjiciuntur poenis. Manifesti autem censentur juxta *Lessium, Wiggers, Bonacina & alios*, qui sunt tales vel evidentiæ facti, ut nulla possit tergiversatione celari, vel iudicis confessione, vel legitimâ probatione, vel denique sententiâ iudicis. Aliqui vero requirunt simpliciter declarationem iudicis, qua saltem (si crimen adeo notorium sit, ut nullo colore tegi queat) pronuntietur super notorio, esto non servato tunc ordine judiciario; uti censet *Castro Palao d. 4. p. 29.*

54. *Invalida eorum testamenta.*

Inter poenas temporales prima est inhabilitas activa, nisi poenitens restitutionem aut de ea idoneam cautionem ante mortem praestet *c. Quamquam, de Usuris in 6.* Sub testamentis autem (quorum confectio non sit quis interfit etiam interdictum) comprehenduntur quoque codicillos, & generatim quamlibet ultimæ voluntatis dispositionem (quæ generatim venit sub nomine testamenti) habet *Glossa* communiter recepta; ne alioquin constitutio ista facile queat eludi: praesertim cum hodie testamenta vix differant a codicillis. Testamentum quoque ante usuras publicè acceptas factum per eandem irritatur, nisi per poenitentiam finalem convalescat. Quod si delictum post mortem demum manifestum, testamentum in mortuis confirmatum manet ratum. Vide *Molina d. 334. post med.*

Sunt jure infames.

Secunda est infamia juris (cujus effectus alibi ostenduntur) *L. 20. C. Ex quibus causis infamia irrogetur, & c. Infames 3. q. 7.* Per poenitentiam tamen recuperari famam ex aequitate canonica, plures tradunt cum

Baldo, Felino & aliis apud Castro Palao d. 4. p. 30. n. 3.

Tertia, quod alienigenis permitti nequeat habitatio, sive gratis, sive locata à quopiam domo *c. 1. de Usuris in 6.* ubi & censuræ infliguntur Ecclesiasticis, & infligendæ praescribuntur personis laicis.

Eis, si alienigenae sint, concedi nequis habitatio.

Inter poenas spirituales prima est, quod non possint admitti ad confessionem, nisi prius pro posse satisfaciant, vel cautionem idoneam (quæ est pignoratitia, vel fidejussoria, vel quando aliam praestare non possunt, juratoria) praesentent modo praescripto *c. Quamquam cit. aut saltem æquivalenti.* Si autem periculum sit in mora, possunt verè poenitentes absolvi, obtentâ facultate admonendi Episcopum de promissa restitutione, ut si convalescant ad illam compellantur, vel ipsis mortuis eorum heredes, *c. Tria, de Usuris, & c. fin. de sepult.* ut advertit *Navarrus c. 17. n. 279.*

Qui arcebantur à Sacramento poenitentiae.

Secunda est, quod arcebantur à Sacramento altaris, *c. 3. de Usuris.* Ex quo tamen non rectè quidam inferunt eos arceri universim à communione fidelium, etiam in divinis Officiis. Quamvis jure divino naturali tamquam publicè indigni repellendi sint etiam ab aliis Sacramentis.

De Excommunicatione.

An etiam communione fideliu.

Tertia, quod arcebantur ab oblationibus (intellige cum *Suarez d. 31. de censur. s. 2. n. 7. & 9.* quæ fiunt sub offertorio, seu inter Missarum solemnia (ut excludantur ea, quæ ab ipsis dantur clericis tamquam pauperibus, vel tamquam Missæ aut laboris stipendium, aut ratione primitiarum, vel decimarum) sub poena suspensionis ab officio, à clerico eas acceptante ipso facto incurrendæ, donec ad arbitrium Episcopi satisfecerit, addito (quod tamen est ferendæ sententiæ, nec eò usque impedit licitam retentionem, si res oblata sit talis, quæ licet ad eas poterat ab usurario donari) ut etiam reddere compellatur acceptas. Poenam tamen hanc post *Extrav. ad Evitanda* solum concernere usurarios specialiter damnatos per sententiam notat *Suarez sup. n. 10.*

Quibus arcebantur ab oblationibus.

Quarta poena est privati Ecclesiasticæ sepulturæ (quæ scilicet fit in loco ad id specialiter ab Ecclesia deputato) *c. 3. cit. ubi clericus sepulturæ tradens suspenditur ab officio & c. Quamquam, de Usuris in 6. & c. Clem. 1. de sepult.* nisi praeserit realis restitutio, vel sufficiens de ea cautio *c. Quamquam.* Concernit tamen hæc poena juxta *Lessium c. 20. dub. 22.* solos usurarios specialiter denunciatos post *Extrav. ad Evitanda.* Profanatio autem loci, & exhumatio jam sepulti, non habet hic locum, uti in excommunicato; utpote nullo jure statuta. Excommunicantur verò, & donec Episcopo satisfecerint absolvi prohibentur *Clem. cit.* praesumentes sepelire. Quo verbo comprehenduntur Sacerdos officiator, mandans sepeliri, vespillo; non autem qui sepulchrum effossa humo facit, funus comitatur, hymnos ad

Quibus privati Ecclesiasticæ sepulturæ.